

Maja Crnjac

**Predavanje Stefana Petrungara
na temu
"Seljačke bune u Hrvatskoj
vrućeg ljeta 1897."**

(II. ožujka 2004., palača Matice hrvatske
u Zagrebu)

Suradnja Kluba studenata povijesti Filozofskog fakulteta - ISHA Zagreb s Odjelom za povijest Matice hrvatske rezultirala je s organiziranjem predavanja Stefana Petrungara, talijanskog povjesničara koji boravi na stipendijskoj godini istraživanja u Hrvatskoj pripremajući doktorat iz tematike seljačkih buna. Predmetni kompleks koji nastoji obuhvatiti u svojoj doktorskoj disertaciji, taj talijanski povjesničar s diplomom južnoslavenskih jezika i književnosti, pokušao je približiti okupljenim studentima i studenticama. Pri tome, je fokus teme suzio na godinu 1897. i progovorio o seljačkim bunama o kojima se malo što zna i u domaćoj povijesnoznanstvenoj struci. Lažna vijest o tome kako će na crkvama biti izvješena mađarska zastava kao dodatni manifest pomadjarivanja hrvatskih krajeva, proširila se po seoskim mjestima u okolici Zagreba i Karlovca te po području Like, i izazvala val nasilja među seljacima što je kulminirao u ljetu godine 1897. Akcije seljaka napose su prosvjedničkog, buntovničkog karaktera, kao izljev nezadovoljstva na političkim vodstvom države. Pored organizacije seoskih oružanih straža u naseljima, nezadovoljstvo se manifestiralo i u svakodnevnom javnom okupljanju, u uličnim iskazima i tučnjavama. Širok prijem te lažne vijesti u različite hrvatske regije ipak nije rezultirao nekim intenzivnijim represijama od strane policije i birokracije pa je nema sumnje, to razlog da se 1897. kao godina seljačkih buna nije toliko bilježila, signirala ili istraživala u domaćoj historiografskoj struci.

Za fizički pojav nezadovoljstva ponad Khuenova režima ističe se napose godina 1895. i čin spaljivanja mađarske zastave na Jelačićevom trgu od strane hrvatskih sveučilištaraca. Taj izljev memoriran je i kao točka prekretnica u djelatnosti hrvatski intelektualaca čiji se programi od tada oformljuju uglavnom na studijima u inozemstvu. Pored akademskog sloja i seljaštvo iskazuje svoje nezadovoljstvo a tenzija se finalizirala u godini narodnog pokreta 1903. Između godina 1895. i 1903. nailazimo i na manje izgrede, a upravo je predavanjem Stefano Petrungaro približio i apostrofirao na mikrosegment u tome razdoblju prijelaza iz 19. u 20. stoljeće, koje bi se opravdano moglo periodizirati kao zasebna konjunktura hrvatske povijesti.

Petrungaro je pored tematskog kompleksa, izložio i metodološke strategije na kojima temelji svoje istraživanje seljačkih buna, očitujući time vlastiti povijesnoznanstveni profil. Naime, njegov primarni interes nije događajni tijek buna, što znači da datumsko bilježenje javnih prosvjeda, reakcije vlasti, uhićenja, veličine kazni, smjer širenja i preciznost oko evidentiranja zahvaćenog prostora, ne predstavlja kao sažetak svoga istraživanja. On si postavlja puno kompleksnija pitanja, i ponad dijakronog toka seljačkih buna, želi elaborirati problematiku kolektivnih stavova i percepcije zbilje seljaka prosvjednika. Akcenti na proučavanju obrazaca kolektivnog djelovanja, na razotkrivanju smisla i funkcije javnih okupljanja i prosvjeda, približuju ga kulturnoantropološkom povijesnoznanstvenom rukavcu i historiografskim radovima Mihaila Bahtina i Natalie Zemon Davis. Bahtinov rad o narodnoj smjehovnoj kulturi služi mi poradi razabiranja forme pučkog svakodnevlja pogodnih za analizu. Karnevalsko vrijeme, ovjerovljenje "svijeta naopako" kada se preokreću pravila, negiraju norme, zabrane i vrijednosti, riječima Petrungara, korisna je podloga za istraživanje seljačkih buna u godini 1897. Potreba da iskažu svoje nazadovoljstvo nad državnim vodstvom u javnim pobunama, višesegmentalni je čin koji može poslužiti za odgonetavanje kolektivnih stavova seljaka, njihovoj svijest o sebi i vanjskom svijetu. Arhivski materijal kojim se služi Petrungaro jesu sudski spisi gdje su zabilježeni autentični iskazi seljaka prosvjednika. Pored ekonomskog i političkog stanja koje je seljake i potaknulo na pobune, njihovi prosvjedi odraz su sustava mišljenja, vrijednosnih obrazaca, tradicijskih rituala.

Tako seljačke bune iz jedne konkretne godine postaju uz nove upite zanimljiv materijal za istraživanje koje uklapa i dinamiku događanja i kod tradicijskog mišljenja, pobunu politički konotiranu i kulturno simbolički strukturiranu. Metodom komparacije Petrungaro u svojim istraživanjima, želi hrvatske seljačke bune povezati sa sličnim događajima u Italiji i Francuskoj. Naglasak stavlja na interdisciplinarnosti, između povijesnoznanstvenog i kulturnoantropološkog pristupa, podjednako se zanimajući i za dinamiku, odnosno kroniku seljačkih prosvjeda, kao i za tradicijske konstante seljačke kulture.

PRO TEMPORE
časopis studenata povijesti

Zagreb, 2005.

Pro tempore
Časopis studenata povijesti
godina II., broj 2., Zagreb, 2005.

Glavna i odgovorna urednica
Maja Crnjac

Uredništvo
Ivan Basić, Maja Blažek, Maja Crnjac, Ivan Dujmić, Goran Miljan, Maja Miovec, Tin Pongrac,
Jasmina Skočilić, Iva Žutić

Naslovnica
Jasmina Skočilić

Prijelom i grafička obrada
Robert Borenić

Lektura
Maja Blažek, Maja Crnjac

Korektura
Maja Crnjac

Izdavač
ISHA Zagreb - Klub studenata povijesti

Tisak
Tiskano u 500 primjeraka

Izdanje časopisa ostvareno uz novčanu potporu Odsjeka za povijest Filozofskog fakulteta
Sveučilišta u Zagrebu.

Pro tempore, časopis studenata povijesti, objavljuje članke i rasprave, seminarske i diplomske
radove iz povijesti i srodnih disciplina, referate sa stručnih skupova, pregledne članke, recenzije i
prikaze, izvješća sa znanstvenih skupova (kronike) i historiografske znanstvene bibliografije.
Izlazi dva puta godišnje.

Adresa uredništva: ISHA Zagreb - Klub studenata povijesti, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu,
Ivana Lučića 3, 10 000 Zagreb

Uredništvo prima stranke četvrtkom od 16 do 17 sati u prostoriji Saveza studentski udruga (A-015)
na Filozofskom fakultetu ili istoga dana na tjednim sastancima Kluba ISHA-e od 18 sati u C-014.

Srdačno zahvaljujemo izdavačkoj kući *Profil International* na susretljivosti i financijskoj
potpori u tiskanju ovog broja.